

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

58

1r
SEMESTRE
2016

ISSN: 2013-052X

<http://gencat.cat/llengua/liu>

Ressenya

5.1

YESTE, Elena. *Un Conflicte de llengües: de la Nova Planta a la Llei Wert*

Citació recomanada:

SOLÉ I DURANY, Joan Ramon. «YESTE, Elena. Un Conflicte de llengües: de la Nova Planta a la Llei Wert». *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística* [en línia] [Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística], núm. 58 (1r semestre 2016), p.?.<<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/311751/401829>>

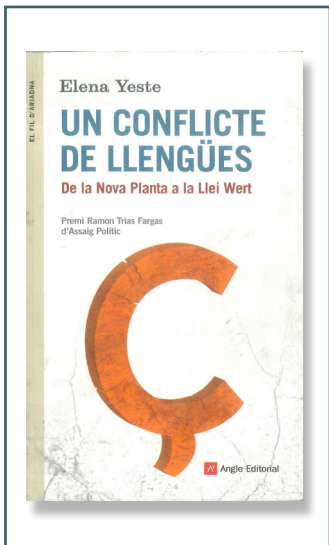
Joan Ramon Solé i Durany

Direcció General de Política Lingüística

El català *Llengua*
per a tothom

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

YESTE, Elena. *Un conflicte de llengües: de la Nova Planta a la Llei Wert*.

Barcelona: Angle Editorial, 2015. (Col·lecció Fil d'Ariadna)
ISBN 978-84-161-3936-1

Aquest llibre s'afegeix als estudis, que ahora són plasma-cions escrites perquè en quedi constància, sobre la perse-cució de la llengua catalana. El treball ens mostra part dels textos històrics que fan entendre i expliquen l'aparició i la filosofia de la Llei orgànica espanyola de millora de la quali-tat educativa de 2013, altrament dita Llei Wert. Alhora, l'obra mostra exemples tan de negacionisme com de justificació de la persecució de les llengües diferents del castellà.

El treball s'enceta amb un recull de textos espigolats de les obres precedents que documenten la persecució de la llengua catalana, algunes de les quals enumera, i, tot i el títol del llibre, aplega textos espanyols contraris a la llengua catalana des de 1900. La tria mostra tòpics i pre-judicis que han continuat fins ara. Ja llavors floreix el dis-curs supremacista que enalteix la superioritat del castellà, amb constants al·legacions a la diferència entre el nom-bre de parlants, a la superioritat cultural, etc. Els textos donen per suposada una implícita i immemorial oficialitat de la llengua castellana, un suposat caràcter «nacional» (referit a Espanya) d'aquesta llengua i, com a fet natu-ral, que el català hagi de quedar restringit a l'àmbit privat en el sentit més estricte. Alhora, els impulsors d'aques-ta diferència de tracte es mostren negacionistes quant a l'evident discriminació que perpetren contra la llengua catalana. En algun cas el supremacisme cerca alguna mena de justificació com és ara la d'evitar que el castellà caigui en desús a les províncies catalanes (p. 16). Ortega i Gasset, per exemple, en el debat sobre l'Estatut repu-blicà, defensa la divisió a Catalunya entre una universitat catalana i una de castellana perquè en una de bilingüe «la llengua espanyola quedaria en desventaja» a causa de la

inferioritat numèrica dels estudiants «de habla española». Ell mateix respon a l'objecció que aquest desavantatge és justificat tot dient que precisament és el que «no pode-mos aceptar». Com conclou encertadament l'autora, «per Ortega, Catalunya era una regió dins d'Espanya, que “no tiene más que una lengua, que es la lengua española”, i per això aquesta era “la que jurídicamente tiene que pre-va-lecer”» (p. 41-42).

La recuperació de la presència del català a la Diputació de Barcelona un cop nascuda la Mancomunitat és qua-lificada de pràctica d'extraordinària gravetat pel senador Royo Villanova. Tot i el diàfan anticatalanisme d'aquest darrer, potser l'autora li havia d'haver contextualitzat l'afirmació que «el catalán se expresa siempre en su idio-ma sólo por molestarnos» (p. 20). Al llibre *El problema ca-talán* (descarregable a <https://ia902609.us.archive.org/1/items/elproblemacatal01villgoog/elproblemacatal01vill-goog.pdf>; consulta de 18 de març de 2016), Royo diu que en el viatge que origina el llibre va tenir la impressió que «entre los castellanos de Barcelona, es decir, entre los es-pañoles no catalanes, [hi ha] la creencia arraigada de que el catalán [...]». En qualsevol cas sorprèn la similitud dels arguments de Royo –fa un segle– contraris a la voluntat d'autogovern dels catalans amb els actuals: «demencia colectiva» (referint-se als catalans), «no hay más nación que España», etc. Tan idèntics, en el camp lingüístic, com les reivindicacions catalanes en sentit contrari. En algun cas (p. 21) l'autora reproduïx la font indirecta per la qual ella ha accedit a una citació, al text original de la qual nosaltres hem accedit fàcilment des d'internet. És el cas dels acords de l'assemblea del Centre Autonomis-ta de Dependents del Comerç i de la Indústria de 4 de desembre de 1915, reproduïts al diari *La Nació*, diari que sortosament es pot consultar i descarregar (<http://ddd.uab.cat/record/68232>; consulta de 18 de març de 2016). El capítol del llibre «La persecució política de la llengua catalana» també demostra el joc de reaccions a favor i en contra de la llengua catalana a partir d'un fet concret, tal com continua esdevenint-se ara. Escau de destacar-ne

les reaccions de la RAE. Se suposa que es tracta d'una institució acadèmica que hauria de dedicar-se a la normativització del castellà i no a fer declaracions ofensives contra el català tractant-lo de «dialecto de la región o provincia» i blasmant-ne l'ús a les escoles o a l'Administració. La RAE defensa un supremacisme denunciant que amb l'ús del català al món educatiu i institucional «parece ponerse en duda la supremacía y predominio del idioma que hablan en España la inmensa mayoría».

L'autora tanmateix fa un bon resum dels atacs i especialment dels debats parlamentaris sobre la llengua. Això ens permet de descobrir iniciatives sorprenents com ara la del diputat del Partido Agrario Joaquín Fanjul en el sentit que l'Estat subvencionés els mestres que ensenyessin en castellà a Catalunya, tot desafiant els diputats catalans: «Esto, señores catalanes, no podréis decir que es una ofensa para vosotros» (p. 40). En l'apartat del franquisme, l'autora també espigola dades, algunes amb l'encert que ens semblen poc conegudes.

El recull de dades litigioses i altres actuacions contra el català a l'ensenyament després del restabliment de la Generalitat també és interessant tot i reduir-se gairebé a fitxes tècniques. Tot seguit l'autora garbella els arguments que exposen les tesis contràries al model d'escola en català, alhora que recull també declaracions negacionistes. Aquestes contrasten amb el fet, que l'autora destaca, que «una de les característiques principals d'aquest discurs és la comparació de les polítiques de normalització lingüística amb la persecució de la llengua i la cultura catalanes durant el franquisme». L'autora ens recorda que el mateix president del Govern espanyol Mariano Rajoy el 2006 va utilitzar aquesta comparació. Més endavant, el treball esmenta altres casos d'autors i textos que repeteixen aquesta comparació, que contrasta amb altres textos i autors, alguns també esmentats, que minimitzen la persecució lingüística del franquisme. Encertadament l'autora conclou que tot plegat es tracta de «la història d'una incomprensió fins als nostres dies» (p. 60). Una altra

contradicció que l'autora també fa constar és que Rajoy critica el deure de conèixer una llengua pel fet que fa prevaler uns suposats drets col·lectius per damunt dels individuals. Encara, en les pàgines destinades a la Llei Wert, l'autora contrasta també encertadament la contradicció entre els objectius ideològics i recentralitzadors de la Llei i les declaracions i propostes del Partit Popular a Catalunya en contra de la instrumentalització ideològica de la política educativa. Les dades aportades per l'autora ens fan veure també com mentre que per una part la Llei Wert no considera adequada «la separació en grups per raó de la llengua habitual» (p. 69 i apartat noranta-nou de l'article únic de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, pel qual s'afegeix una nova disposició addicional trenta-vuitena a la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació), el Grup Parlamentari del Partit Popular de Catalunya demana en una «proposta de resolució sobre la retirada de l'imprès de preinscripció escolar per al curs 2014-2015», presentada el 25 de març de 2014, que el Parlament insti el Govern a «Presentar en el Parlament de Catalunya, en el plazo de un mes una vez aprobada esta propuesta, el proyecto de ley de modificación de la Ley 12/2009, de Educación de Catalunya, para eliminar [...] la prohibición de separar a los niños en grupos clase, de manera que se permita la escolarización en la lengua oficial habitual peticionada por sus padres» (p. 76, 140 i <http://www.parlament.cat/document/bopc/52374.pdf>). Les explicacions de l'autora sobre aquesta proposició de Llei també ens desvelen que el 2014 el Partit Popular de Catalunya hi demanava, entre altres coses, la modificació de la Llei 7/1983, de normalització lingüística, substituïda el 1998 per la vigent Llei de política lingüística, que també demana de modificar. El Partit Popular hi demana també modificar normes amb rang de llei formal (les lleis de política lingüística i d'educació) per adaptar-les a les sentències dels tribunals que han vulnerat aquestes lleis i han creat així una inseguretat jurídica que el Partit Popular al·lega com a argument (p. 77). Concretament el Partit Popular demana «derogar el derecho de los niños a recibir su primera enseñanza en

su lengua habitual, sea catalán o castellano, por seguridad jurídica». Els tribunals han estès a tot l'ensenyament no universitari, al marge d'aquests preceptes de rang legal, el dret de tria que la llei restringeix des de 1983 al primer ensenyament.

L'autora aprofita l'avinentsa per posar de manifest també la contradicció que palesa una proposició no de llei de 2005 del Partit Popular a les Corts Generals contra la persecució de ciutadans per la llengua que utilitzen, proposició que segons l'autora s'origina «a partir d'una lectura esbiaixada del marc normatiu català», i l'existència de centenars de normes que imposen el castellà (llengua dels ciutadans suposadament perseguits) en l'àmbit de l'empresa, l'etiquetatge i el consum.

Al treball, doncs, hi ha un bon recull d'intervencions parlamentàries dels partits contraris a la política lingüística de la Generalitat de Catalunya, inclòs Unió, Progreso y Democracia, partit que no té representació a Catalunya però que té el conflicte lingüístic com un dels seus objectius principals.

Tot seguit l'autora ens presenta casos de discurs contra l'escola en català, i per extensió contra tota política lingüística en favor de les llengües nacionals diferents del castellà que perviuen a Espanya. Des de manifestos fins a altres escrits d'autors que neguen la persecució històrica contra aquestes llengües, alguns d'elaborats sota l'empara d'institucions com ara la FAES o la RAE o entitats com ara FADICE. Si l'exdiputada Rosa Díez negava cap mena de genocidi lingüístic (p. 87), fora de les Corts els textos ja inverteixen el genocidi i l'atribueixen a la immersió lingüística, que consideren neonazi (p. 98). A Catalunya hi ha persecució, apartheid (p. 125) o neteja lingüística; nacional-lingüisme i «despojo lingüístico» (p. 126). El castellanoparlant ara està exposat a «censura social» (Jon Juaristi) i «genocidi cultural» (Manifest de 1981). «Censura social?», «genocidi cultural?», es pregunta sorpresa l'autora (p. 99 i 132, respectivament), que en el darrer apartat

del llibre fa un recull de les expressions més sagnants (p. 156). La idea del castellanoparlant com un proscrit es va repetint (p. 124). Curiosament Xavier Pericay, un dels autors i ara polític contraris a la política lingüística catalana, constata que les polítiques lingüístiques no fan augmentar el nombre de parlants de la llengua protegida, però tanmateix proposa de reimplantar «el viejo sistema de enseñanza estatal en castellano» (p. 100). Pel que fa a determinades opinions sobre el franquisme, l'autora conclou encertadament que «la persecució política del català en el franquisme quedava desdibuixada en el conjunt de la repressió de la postguerra» (p. 95). I pel que fa a les lleis d'«uniformación» (com deia Juan Ramon Lodares) lingüística dels segles XVIII i XIX, formen part de la política d'unificació com ara la de la moneda i les duanes (p. 96). L'expansió del castellà, segons aquest darrer autor esmentat, és una obra de l'espontaneïtat, de la necessitat o de l'interès més que no pas de l'escola o de la intervenció estatal (p. 97). Les llengües han d'assumir el «darwinisme lingüístic» (p. 99). Mentre Lodares desdibuixa la persecució del franquisme, Gregorio Salvador «equipara la repressió franquista de la llengua amb el procés de normalització lingüística del català a Catalunya [...]. Igual que Franco, i fins i tot pitjor» (p. 103). Posats a fer, també l'equipara amb la de Felip V (p. 105). Mentre, per una banda, els textos i autors recollits al llibre, i d'altres que no arriba a recollir, comparen la política lingüística de la Generalitat de Catalunya amb les polítiques històriques (o fins i tot actuals) estatals veritablement repressives; per una altra banda, es matisa o desdibuixa el caràcter repressiu d'aquestes polítiques històriques estatals. A aquesta contradicció s'hi afegeix la insistència també al llarg del llibre, per part dels autors i textos esmentats, en l'expansió natural i espontània del castellà, sense imposicions (p. 116). Comprensiblement, l'autora no en recull tots els casos. Els autors i textos esmentats i els obviats no semblen adonar-se d'aquestes contradiccions, de manera que es van reiterant al llarg del temps.

Unes altres afirmacions contra la política lingüística catalana, que en aquest cas potser no es repeteixen gaire, són les més palesament mancades de dades empíriques que les sustentin o que directament topen contra fets prou evidents. L'una, per exemple, és que la immersió lingüística pot obstaculitzar el desenvolupament normal de l'intel·lecte i invalidar l'infant per a altres estudis superiors. La Federación de Asociaciones por el Derecho al Idioma Común Español (FADICE) (p. 117) i l'Asociación por la Tolerancia (p. 120) manifesten aquesta idea. FADICE considera la immersió lingüística el mètode més perillós d'ensenyament de llengües (p. 117). Una altra entitat, Acció Cultural Miguel de Cervantes, diu que «Cataluña ha sido siempre en sus medios políticos y culturales una comunidad bilingüe por deseo de sus habitantes» (p. 119).

Després d'aquest reguitzell de textos que fan de brou de conreu a la vigent Llei Wert, al darrer capítol «Un conflicte de llengües» l'autora esmenta, també resumidament, entre altres aspectes, el conjunt de disposicions que desenvolupen la política lingüística educativa de la Generalitat, per tot seguit exposar el seguit de sentències recents que la intenten desmuntar, juntament amb la Llei Wert. L'autora, periodista, no s'està d'expressar les seves opinions i conclusions personals: «Amb la sentència del Tribunal Constitucional de 2010, doncs, fruit del recurs interposat pel Partit Popular, s'ha desfermat una judicialització dels usos lingüístics que es fonamenta en una interpretació restrictiva de la doctrina constitucional a partir de litigis plantejats particularment. I la Llei Wert beu d'aquesta interpretació» (p. 150); «La Llei Wert és la síntesi política actual del discurs contra una escola catalana en llengua i continguts» (p. 152).

Es tracta, doncs, d'un llibre interessant, que combina adequadament dades jurídiques, polítiques, sociolingüístiques i d'altres, per fer entendre els antecedents que menen a l'aprovació d'una Llei com la del ministre Wert, que constitueix un atemptat contra el règim lingüístic educatiu català desenvolupat en el postfranquisme.